

2014 – Redactioneel - 2014

De redactie van Bhásá wenst de totale samenleving en alle lezers voorspoedig, een gezond en een gelukkig nieuwjaar en moge de Here een ieder zegenen met welvaart en welzijn in 2014.

Bhásá feliciteert ook een ieder met het blad en de geboekte successen over het jaar 2013.

In het afgelopen jaar heeft Bhásá enkele 'afzeggingen', en het veelvuldige aan lezers bij gehad.

Hiernaast is Bhásá een begrip geworden onder de verschillende lezerskringen.

Als Bhásá terugblijkt op de culturele samenwerking met verschillende organisaties en instanties dan is dat ook een succes. Evenzo met groepen studenten.

Het blad is door deze laatste doelgroepen vaker gevraagd geworden om belangrijke culturele en historische onderwerpen te onderzoeken en verteerbaar te publiceren. Dit is een heel leuke ervaring, omdat de lezersgroep steeds groeit en je merkt als blad ook dat men behoefte heeft aan belangrijke culturele en historische artikels.

In 2013 heeft Suriname op het gebied van cultuur, geschiedenis en culturele movement veel ontwikkelingen meegemaakt, getuige de jubileumactiviteiten. Bijkans alle cultuurgroepen hebben meegedaan met de jubileum activiteiten en het meest belangrijke was de demonstratie van eenheid in verscheidenheid op voornamelijk het cultureel gebied.

Op andere podia bleek men ook veel interesse te tonen door wetenschappelijke lezingen te houden in het kader van de Surinaamse geschiedenis.

Suriname is in 2013 ook voorzitter geworden van Unasur en geeft leiding aan de lidstaten van het op het Zuidamerikaans continent.

Kortom, met Carifesta en alle andere ontwikkelingen, is Suriname goed op de wereldkaart gebracht.

De redactie van Bhásá zal zich inzetten om de ontwikkelingen op het gebied van de taal, cultuur, geschiedenis en de traditie u van de nodige en leerrijke informatie te voorzien. De informatie voorziening zal plaatsvinden via haar blad.

In het afgelopen jaar had Bhásá met veel succes haar uitgaven gepubliceerd en ook veel lezers publiek erbij gehad. Dit bleek door de vele aanvragen om het blad digitaal te ontvangen.

Bhásá wil van deze gelegenheid ook gebruikmaken om de kritische lezers met opbouwende adviezen te bedanken voor hun bijdragen.

Een speciaal woord van dank gaat uit naar aan alle medewerkers, sponsors en alle anderen die op welke wijze dan ook Bhásá ondersteund hebben in het afgelopen jaar.

SURINAME MAAKT GROTE STAPPEN OP HET GEBIED VAN DE CULTURELE ONTWIKKELINGEN

Suriname is lid van de Zuid-Amerikaanse staten, hetgeen inhoudt dat Suriname nieuwe ontwikkelingen meemaakt op het gebied van culturele – en kennisuitwisseling met de landen op het Zuid-Amerikaans continent. Dit houdt eveneens zoveel in als het delen van kennis en ervaringen met het volk van dit continent. Voornamelijk zal dit het geval zijn vanuit het project Expreso Sur. De cultuur en traditie van de lidstaten zullen gedeeld worden en men zal kennis maken met de rijke Surinaamse cultuur en traditie. In het natraject van dit project zullen de verschillende volkeren op dit continent bewust worden van het 'eigene', terwijl de breder en de dieper liggende aspecten uit de geschiedenis, de cultuur en de traditie de cultuurgroepen uit de genoemde landen met elkaar zullen verbinden. Het is daarom van eminent belang dat wij onze eigen en rijke geschiedenis en cultuur moeten kennen en koesteren als onderdeel van ons cultureel-historische erfgoed. De ervaring op dit gebied leert dat wij op den duur enorm veel economische voordelen hieruit gaan genereren.

KNUPPEL IN HET HOENDERHOK

Hebben wij ooit gedacht hoe het komt dat door het uitspreken van een spreuk (mantra) en het verrichten van bepaalde handeling 'geelzucht' verholpen kan worden. Bestaat er een wetenschappelijk theorie hierover. Hetzelfde geldt bij het genezen van botbreuken op een traditionele wijze middels medicinale planten. Welk geheim schuilt in de traditie bij de verschillende cultuurgroepen om bepaalde ziektes op een eenvoudige wijze te genezen?

Ondersteuningshoek Bhásá sponsors

Bhásá wordt gratis aan de man gebracht en heeft een lezersbestand van meer dan 3.000 personen in en buiten Suriname.

Om de kosten mee te helpen dragen kunt u een donatie doen. In het ander geval kunt u een ruimte in het blad inhuren voor de publiciteit van uw bedrijf of instituut.

Voor donatie of ondersteuning kunt u op de volgende rekening nr. Uw bijdrage doen:

**RBC Bank Suriname
Rek. Nr. SRD. : 52185295
Rek. Nr. US \$: 55209423
Rek. Nr. Euro : 79572558**

Uw ondersteuning wordt zeer op prijs gesteld.

Een introductie van de kunstenaar Rahied Abdoel (de upcoming artiest)

Een korte introductie

Ik ben Rahied Abdoel.

Ik ben in Nederland geboren. In 1987 kwam ik samen met mijn ouders en mijn broertje naar Suriname.

Mijn voorouders heetten (van me vaders kant) de heer Radjak Abdoel en mevrouw Sarifan Ramdjan Abdoel. Mijn Náná en Náni waren (Náná) Abdoel Adjiedj Dinmohamed (Náni) mevrouw Moeniran Dinmohamed Bakridi.

Mijn vader heette Rabinstar Abdoel en mijn moeder Latifan Dinmohamed Abdoel.

Toen mijn vader zich voorgoed in Suriname vestigde, had hij zijn eigen autobedrijf opgezet aan de Martin Luther Kingweg. Hij gaf zijn bedrijf de naam 'autobedrijf Abdoel'.

Na 2011 zijn mijn ouders komen te overlijden.

Ik heb de Middelbare school doorlopen.

Met tekenen ben ik reeds op 2-jarige leeftijd begonnen door krasjes te maken op papier (dit heb ik van mijn ouders en familie-leden vernomen). Officieel heb ik mijn intrrede als kunstenaar in de kunst en de culturele wereld gedaan sinds 2009 tijdens de nationale kunstbeurs. Hiervoor was ik met de cultuur-beoefening in de moskee en daarbuiten aangevangen, nadat mijn grootvader in 1997 kwam te overlijden. Dit was vooral het geval tijdens de Id-UI-Fitr en Id- UI-Adha.

Vanwege de kunst beoefening heb ik heel veel bekendheid genoten. Tijdens de Nationale Kunstbeurs werd ik in 2012 uitgeroepen tot The Best Upcoming Artist van dat jaar en in hetzelfde jaar kreeg ik ook de beste jongeren prijs tijdens de handicraft festival in de palmentuin.

Thans geniet ik de bekendheid als te zijn de eerste hindustaanse houten beeldhouwer van Suriname en ik wordt ook wel de snelle kunstenaar genoemd.

Bij de opening van de nationale kunstbeurs van 2013 in de tuin van de Surinaamsche Bank, heb ik de zandkunst geïntroduceerd. Deze kunst is ook te zien op de website van starnieuws onder de titel *Rahied Abdoel introduceert sand art*.

In 2013 heb ik ook de eerste solo expositie gehouden in de hal aan de Grote Combeweg.

Inhoud

- Pagina 01
1. Redactioneel pag. 01
 2. Suriname maakt grote stappen op het gebied van de culturele ontwikkelingen pag. 01
 3. Een introductie van Rahied Abdoel pag. 02
 4. Het levens verhaal van de vioolist Tiyaïtram Ganga (in het kort) Pag. 02
 5. (interviews uit het verleden) Ratiram Hira Pag.0 3
 6. (interviews uit het verleden) Nagará specialist Jodha Harriebhoekjan Pag. 03
 7. (interviews uit het verleden) Bhaghwantia Ganpat Pag. 03

(Vervolg) Inhoud

8. (interviews uit het verleden) Sewpersad Gopal pag. 03
9. André Loor pag. 03
10. (Vervolg artikel) George Ramjiawansingh pag. 04
11. Culturele Unie Suriname pag. 04
12. Nationale feest en gedenkdagen pag. 04
13. Een vrouw die in stilte haar bijdrage leverde pag. 04
14. Vervolg artikel: het verhaal van de familie Rashid Pierkhan pag. 04

Jan S. Soebhag (Voorzitter Bhásá) Medewerkers

e-mail

stgbhasa@hotmail.com; jsobhag@gmail.com;
jsobhag@hotmail.com; jansobhag@yahoo.com
audrey_koenders@live.com; narbis13@gmail.com
Telefoon: (597) - 089-121-58 / (597) - 086-076-53
(597) - 087-031-52; (597)-087-042-38

**Het levensverhaal van de vioolist
Tiyaitram Ganga
(in het kort)**

De heer Tiyaitram Ganga staat bekend als Cait Ganga en hij is geboren op 15 juni 1936. Momenteel is hij 77 jaar oud. Cait Ganga is geboren te Charlesburg, twee erven voorbij het bedrijf van Jong Tjen Fa. Voorheen behoorde dat gedeelte van de Charlesburg tot het district Suriname. Naast Cait Ganga woonde de familie Dhundhun Moti en daar tegenover de familie Popal Moti.

De vader van Cait Ganga was Merhai Ganga (geboren op 20 juni 1897 en in het jaar 1950 overleden). Zijn moeder heette Somaria Hardoar (dochter van de contractant 314Aa, geboren op 27 mei 1907 en zij is overleden in het jaar 1942).

Cait Ganga komt uit een gezin van 11 kinderen (zes zonen en vijf dochters).

Zijn geboorte plaats behoorde tot het gebied dat bekend stond als Báká Krepi.

Cait Ganga, was amper zes jaartjes jong toen zijn moeder kwam te overlijden (1942). In de periode dat hij op de Mulo school zat verloor hij zijn vader. Hij kwam terecht bij zijn oudere zus Namkia en zwager (Papa) Sewnath Jagesar, meer bekend als Oom Jule. Hij was kleermaker bij de Firma Shaya aan de waterkant naast Millersmarkt.

Wie is Tiyaitram Ganga

Oorspronkelijk komt hij uit een landbouwersgezin. Vanuit de Charlesburg bezocht hij in de jaren 1944, de Anieschool (achter de Suriname Stadion, thans geheten de Andre Kamperveen Stadion). De school was gevestigd vlak tegenover de familie Jodhabier van de thans geheten Rattan Oemrawsingstraat (glo-school). Hierna vervolgde hij zijn studie aan de Graaf Von Zinzendorfschool en hij behaalde zijn Mulo B diploma (1950). In 1959 behaalde hij zijn kweekerschool diploma en hij werd te werkgesteld op de Polanenschool (1959-1963). Hierna werd hij gemuteerd naar de Openbareschool te Domburg (1963-1967). Vervolgens kwam hij in het district Nickerie terecht (Mulo Leerkracht), waar hij zijn A-en B- gedeelte van de Hoofdonderwijzersakte (oud) afrondde (1967-1973). Hij vertelde ook dat hij en Mevrouw Boksteen de enige waren die uit die periode in Nickerie hun diploma behaalden.

In 1973 kwam hij terug. In Paramaribo kwam hij terecht op de R.A. Tamengaschool. Daarna werd hij in 1977 benoemd tot Inspecteur bij het Onderwijs voor het lager onderwijs. Cait Ganga werd te werkgesteld bij de begeleidingsdienst van het Minov. In zijn verdere loopbaan heeft hij ook de LO-Nederlandse Taal en MO-A Muziek gevolgd. In 1990 nam hij op eigen verzoek ontslag uit de overheidsdienst. Na zijn ontslag begon hij in de particuliere sector (in het bedrijfsleven). Hij woonde toen aan de Kopieweg en exploiteerde 14 jaren lang een Service Station te Lelydorp. Hij was daar tot twee keren toe zwaar beroofd en uit teleurstelling verkocht hij zijn Service Station en verhuisde naar Paramaribo-Noord.

Muziek Carriere van Tiyaitram Ganga

Al op heel jonge leeftijd begon Cait Ganga interesse te krijgen in muziek. Vooral wanneer hij mensen een sarangi-instrument zag bespelen en de klanken daarvan hoorde (oud/klassieke snaarinstrument bij de Hindustanen).

Muziek Carriere van Tiyaitram Ganga

Al op heel jonge leeftijd begon Cait Ganga interesse te krijgen in muziek. Vooral wanneer hij mensen zag en hoorde sarangi (oud/klassieke snaarinstrument bij de Hindustanen) bespelen. Zijn emotie kon hij niet bedwingen en hij pakte al gauw een ovale en platte sardien blikje, maakte een gat op de rugzijde, stopte een stok erin en spande daarover een dun draad. Zijn speelgoed instrument was kant en klaar om erop te tokkelen. Hij was toen ongeveer zeven jaartjes jong. Overall waar er een huwelijksfeestje was of een ander feest ging hij met zijn 'speelgoed' instrument naar toe.

Hij zonderde zich af en zat vaak in een hoekje om de artiesten te bewonderen. Tegelijkertijd luisterde hij naar de muziek en tokkelde op zijn 'instrument'. Toen hij ongeveer zeventien jaar oud was kreeg hij van zijn zwager, Ráju Pherai (kleermaker aan de Paltan Tewariweg te Livorno) sf. 17,50 om daarmee een echte viool te kopen. hij dwarrelde rond en kwam terecht bij de toen Suriname's beste muziekzaak E.J.N. Leeuwaarde aan de van het zwartenhovenbrugstraat. hij was in de zevende hemel met mijn viool', vertelde hij.

'Daarna zocht ik naar iemand die mij echt viool kon leren bespelen. In

een feestje vlak tegenover de centrale markt aan de waterkant zag ik de musici Harry Mohanlal met accordeon, Sony Khemradj met viool en anderen met verschillende andere instrumenten. Ik stapte gelijk naar de heer Khemradj en vroeg hem of hij mij viool kon leren bespelen.

De heer Sony Khemradj stemde toe en ik ging te voet vanuit de Hernutterstraat naar de wicherstraat om viool te leren bespelen. Voor mij was dat ook een ramp, omdat ik na het heengaan van mijn ouders, bij mijn zwager inwoonde aan de Hernhutterstraat. En om vandaar te lopen naar de Wicherstraat was het ook te ver. Dus na enkele keren ging ik niet meer naar de heer Khemradj voor de oefeningen. Hierna begon ik gelijk aan zelfstudie. Na ruim twee jaren kon ik al vibreren op de viool'.

In 1957 richtte ik samen met Franklin Panday (orgel en accordion master), de Viná orchestra op. In die periode was Franklin Panday net uit de Gemini orchestra van Harry Mohanlal getreden. Intussen hadden een aantal musici zich bij ons aangesloten, waaronder: **Lál Thákur** (bongo mán), de Moh. Rafi zanger, **Mohamed Isaak** meer bekend als **Sháki**, **Jozef Wazir** (Moh. Rafi zanger), **Nazim Niamut**, **Hanief Zehereshad**, bekend als **Duli** (Talak Mahmood

liederen), **Sahejahan Piroe** meer bekend als **Sájan** (Mukesh liederen), **Doekhi** van de Indian orchestra

(bekende dholmaster en drummer uit die tijd) en **Trilokhi Bisnath** (Nickerie) als mukesh Zanger (met **Sájan** en **Trilokhi** heb ik zeker twee keren per maand nog telefonisch contact).

Trilokhi was virtuoos op de accordion. **Ralph Rahmat** (kon relatief alle instrumenten bespelen door zelfstudie). Zelf **Enoch Daniëls** (uit de Indiase Muziekwereld) toonde veel bewondering voor Ralph, voor de wijze hoe hij muziekbespelde.

(Sájan had veel bijval van haar moeder, omdat zij ook musiceerde en zong mee in een baitḥak-gáná groep (1957)

Terug naar Tiyaitram Ganga (Cait Ganga)

Toen hij in Nickerie zat, had hij samen met verschillende leraren en **Dr. Pultoo** (Harmonium) een muzikensembel opgericht waarvan hij 10 jaar lang voorzitter was. In Nickerie gaf hij verschillende concerten met succes weg. Na zijn vertrek uit Nickerie was deze groep uitelkaar gegaan. Tijdens het interview vertelde Tiyaitram Ganga, dat hij in

Nickerie voor het eerst in contact kwam met juffrouw

Matabadal, een dame uit Groot Henar met bijzondere zangtalenten. Deze dame zong op een geweldige wijze de Indiase en Internationaal befaamde zangeres Lata Mangeshkar en Asha Bhole na. Tot op heden heeft hij nog niemand met die stem horen zingen (Juffrouw Matabadal woont al jaren in Nederland). In die groep van hem zat ook nog **Sin Rajkoemar** (broer van de eigenaar/directeur van Travel bureau 'India overseas'. Hij bespeelde accordeon voor de groep samen met de onderwijzer **Kuldipsing**, **Drona Ramkhelawan** (broer van Dr. Ramkhelawan (gynaecoloog).

In 1973 richtte hij de Madhur Sangit Samáj op te Domburg, waarvan hij wederom de voorzitter was. Samen met **Haricharan Ramautar** meer bekend als 'Old pap'(drummer), **Arthur Ganpat** (mandolin), **Surju Ramautar** (dantal), **Dhun Ramkisoen** (zanger), **Ronald Kandhoesingh** meer bekend als 'Dádá' vormden zij toen een bijzondere muziekgroep.

Haricharan Ramautar was bekend om de vele maatsoorten die hij op een professionele wijze bespeelde op de dholak, zoals: dhrupad, ṭhumri, tlláná, dádrá. Ook **Paulus Mungra** zat in zijn groep als zanger. Zijn favoriete lied was: *lapak jhapak tu á -re badariyá* van de Indiase zanger Mannadey.

Op de foto's worden de oude herinneringen van Tiyaitram Ganga, die bekend staat als Cait Ganga, levendig gehouden. Op een van de foto's zat hij verzonken in zijn gedachten en keek naar zijn eerste viool. Hij was ongeveer 17 jaar oud toen hij het instrument aanschafte.

Interviews uit het verleden

Ratiram Hira, de man die bekend stond als Lachram en hij was cultureel erg populair vanwege zijn veelzijdige kunst en culturele ervaringen (opname van dit artikel was in 1988)

(Ratiram Hira met zijn echtgenote in zijn werkplaats)

Om te beginnen gaan wij kennis maken met het culturele leven van wijlen de heer RATIRAM HIRA. In het dagelijks leven stond hij bekend als **Lachram van Parvá (kronenburg)**.

Lachram was geboren op 13 december 1912 op de plantage Parwa, allernaast of deel uitmakende van de plantage Kronenburg (rechteroever-Commewijne). Toen ik het interview nam was hij 86 jaar oud (1998). Hij woonde toen op Alkmaar nummer 01. In het dagelijks leven stond hij bekend als de instrumentenbouwer, toneelspeler, zanger, Tajiyá-man en botenmaker.

Zijn vader, Raghubar Sheopal X/1199), kwam uit het district Fijzabad, het dorp Arnada (politiepost Tanda) van de toenmalige Brits-Indië (India) en zijn moeder geheten Moorti Boodhoo Y/822 kwam uit het district Saidpore, het dorp Ekran (politiepost Saidpore).

De familie behoorde tot de kaste der Ahirs (*in Suriname bekend als de veetelers en landbouwers*). Na de contractperiode vestigde de familie Hira zich voorgeoed in Suriname. Al gauw aanschouwde het eerste kind het licht. Het was de oudste dochter uit de familie. Al bij de geboorte had het kind, Kulwanti (roepnaam) genaamd wat problemen. Haar tong schoot buiten haar mond en haar neus was krom.

De bekende Fakir Idu uit de omgeving adviseerde de vader van lachram om tijdens de Tajiyá herdenking zich tot Alláh, de Almachtige te richten en te bidden, zodra zijn dochter Kulwanti weer 'normaal' zou worden, hetgeen hij ook volgens de regels geldende bij de Tajiyá traditie volbracht bij de eerst volgende Tajiyá herdenkingsfeest in de maand Muharram van de Islamitische jaartelling. Binnen enkele dagen na deze 'missie' volbracht te hebben zag zijn vader zichtbare resultaten. De kromme neus en de uitgestoken tong van Kulwanti waren verdwenen en het gelaat van dat meisje was normaal geworden.

Sedertdien herdacht de vader van Lachram, jaarlijks de Tajiyá rouw- en herdenkingsfeest op de traditionele manier. Na het heengaan van zijn vader werd er geen Tajiyá meer gebouwd door de familie, totdat de heer Lachram plotseling heel ernstig ziek werd (hij was toen 30 jaar oud). De buurtbewoners uit de omgeving Kronenburg/Parvá adviseerden de familie om wederom met de Tajiyá een aanvang te maken, daar deze activiteit een religieuze- en rituele traditie inhield.

Zo kreeg de Tajiyá rouw- en herdenkingsfeest een nieuw leven en een bijzondere plaats binnen de familie Lachram. Toen ik het interview afnam van de heer lachram, was hij gestopt met de bouw van de Tajiyá gezien zijn hoge leeftijd en volgens hem, de 'gevolgen' hiervan voor zijn nakomelingen).

De Heer Lachram heeft in zijn leven bijzonder veel bijgedragen aan het behoud en overdracht van de Hindustaanse cultuur. Al op jonge leeftijd leerde hij toneel spelen en vervulde verschillende rollen, waaronder de rol van jonge prins en in het ander geval ook de rol van de prinses of een ander rol. In zijn vrije tijd besteedde hij veel aandacht aan het maken en repareren van instrumenten, zoals: Sarangi, Dhol, Tázá, Dholak, Nagará.

Zelfs kon hij enorm veel instrumenten maken en bespelen tijdens de verschillende aangelegenheden, verschillende soorten liederen (Bhajan, Birhá, Másiyá, Baiṭhak-gánáliederen enz.) zingen. Hij staat ook bekend als de verwoede Tázá- en Dholak en dholbespeler tijdens de Tajiyá activiteiten; ook de Longá ke nác was erg geliefd bij hem.

Interviews uit het verleden

**Nagará specialist
Jodha Harriebhoekhan**

De Zeer populaire en bekende Harriebhoekhan was de zoon van Jodha 960/kk en van Raghoeberdaye 959/kk, Geboren op 25 maart 1921 (ben. Suriname) en hij was gehuwd met Debi Gangadei, omstreeks 1939. Hij was gezegend met een aantal van 8 kinderen, waaronder 5 zonen en 3 dochters.

Harriebhoekhan kwam uit een gezin met 4 broers en 4 zusters.

Vanwege zijn bedrevenheid in het bespelen van de Nagará en het meezingen van Birhá liederen was hij erg populair. Er waren in zijn tijd weinig mensen die hem konden evenaren op Nagará. Hierdoor kreeg hij de titel van Ustád. Zijn volledige naam was Joda Harriebhoekhan en stond bekend als Ustád Bhoekhan.

Als iemand in het verleden de naam Bhoekhan onder de Hindustaanse gemeenschap noemde, wist men gelijk dat het ging om Ustád Jodhá Harriebhoekhan.

Al op heel jonge leeftijd trad Ustád in de schoenen van zijn vader. Zijn vader was Nagará en dholak specialist.

Op 17 jarige leeftijd trad Ustád voor het eerst in het openbaar. De wijze van muziek maken en het entertainen was uniek, daar hij de ex-contractanten uit de tijd van zijn vader mee had als support. Vooral bij speciale aangelegenheden kwamen de birhá zangers uit de buurt (waaronder, Mangre van Meerzorg en Nandlal Bihárie van Pacásketi) hun kunnen op het gebied van Birhá en nagará muziek te laten zien. In die tijd was het zo dat wanneer men 'iets' bijzonders kon, wilde de persoon dan niet achter blijven. Na een goede start vormde Ustád een vaste groep met de genoemde artiesten en ze verzorgden overall in Suriname optredens. De groep kende twee dansers zoals Nandlal Bihárie en Bhawáni Bajnáth (Janghiyá-dansers) en Ustád Mangre (specialist op het gebied van de Birhá zang, pacrá, canaini zang, másiyá enz.).

De style van muziek maken (de wijze van het gerommel op de nagará) maakte Ustád Bhoekhan erg populair.

Internationale erkenning genoot Ustád voornamelijk op Trinidad, Curaçao, Guyana, Holland. Maar de waardering voor het maken van muziek kreeg hij van Prins Bernhard, toen de Prins de eerste steenlegging pleegde van de Arya Dewaker Mandir te meerzorg in de jaren 1950. Volgens zijn zeggen geschiedde de opening van de mandir door Prinses Juliana in de jaren 1955. (Bhoekhan had tijdens de eerste steenlegging van de G. Sewrajsingh school door Darasingh van India (wereldkampioen worstelen en freestyle gevecht) nagará muziek gemaakt.

Interview uit het verleden

Bhagwantia Ganpat

Bhagwantia Ganpat was op 8 maart 1922 geboren, te Bradimof-West Calcutta. Bhagwantia is dochter van Ganpat 452/kk en van Basmatia, dochter van Bhagmania 970/R. Zij is 2 keren gehuwd geweest (eerst met Chauti en daarna met Sewraj). In totaal heeft zij 10 kinderen gehad (5 dochters en 5 zonen), waarvan nog 6 (5 dochters en 1 zoon) in leven waren toen dit interview afgenomen werd.

Van haar moeder en Nani (Oma) leerde zij al op heel vroege leeftijd het beroep van vroedvrouw (Sarnami: Dái of Dái-má).

Op de vraag waarom zij voor dit beroep koos, vertelde zij het volgende: Op Calcutta, waar zij geboren werd, was dichtbevolkt. Ziekenhuis of een goede polikliniek was er niet in de omgeving. Dokters bezochten hun omgeving alleen op bepaalde dagen, waarbij tij en ontij er problemen ontstonden wanneer men plotseling een ongeluk en/of ziek werd. Hulpverlening op traditionele manier was hoognodig in die tijd. De gemeenschap aldaar bestond alleen uit Hindustanen die een hoge mate van traditionele geneeswijzen en hulpverlening en bijzondere samenwerkingsvormen kenden beheersten. Een belangrijk onderdeel was de hulpverlening op het sociale vlak.

Andere vormen van hulpverlening was bij ziekte gevallen waar men al gauw een pandit of een ojhá (medicijnman) raadpleegde of in het ander geval, een bemiddelaar, onder andere bij huwelijken, waar men onderling samenwerkten om bepaalde zaken te realiseren.

(vervolg) Bhagwantia Ganpat

Zij koos voor het beroep van vroedvrouw omdat dit beroep door weinigen uitgeoefend werd, terwijl in die tijd gezinnen veel kinderen kregen. Op een heel ontspannen manier vertelde zij dat gezinnen trots waren, wanneer zij meer dan 8 tot 10 kinderen kregen. Zij kent gevallen in Saramacca waar gezinnen in totaal 22 kinderen hebben gehad. Wat zij niet kon bevestigen was, of dit een cultuurpatroon was uit die tijd onder de Hindustanen.

In Saramacca heeft zij vele vrouwen geholpen bij bevallingen. Zij vertelde verder, dat er soms zeer moeilijke gevallen waren, die zij toch heeft kunnen verhelpen. Tot op zeer hoge leeftijd werd zij gevraagd om haar diensten te bewijzen aan vrouwen die niet in de gelegenheid waren om met spoed bij een dokter voor consult te gaan.

Vermeld dient te worden dat zij, ondanks haar hoge leeftijd, zij lichamelijk en geestelijk nog zeer sterk was toen het interview werd afgenomen.

Interviews uit het verleden

Sewpersad Gopal

Sewpersad gopal behoorde tot de derde generatie uit zijn familie en kwam uit een gezin van 15 personen (vader, moeder en 13 kinderen, (6 dochters en 7 zonen).

Sewpersad werd op 16 november 1935 geboren. Van huis uit was hij landbouwer en bushouder.

Na de contractperiode van 5 jaren vestigde zijn Ájá en Áji (grootouders) zich voor goed in Suriname en wel te Saramacca.

Zijn grootouders en ouders deden aan Landbouw. Zij waren voornamelijk gespecialiseerd in de landbouwtechnieken en het telen van koffie, cacao, bananen, rijst en andere landbouwgewassen. Zo waren zij de **eerste familie** in het district Saramacca, die aan moderne landbouw deed. Zij spraken dan over de technieken die gebruikt werden om op moderne manier de infrastructuur van hun landbouwgronden te irrigeren en te organiseren voor hoge productie.

Sewpersad vertelde met trot dat zijn vader, deel uitmaakte van de tweede groep van personen die **een houtenbus** gekocht hadden om de lijn - route Coronie, Calcutta, groningen, Uitkijk en Paramaribo en Visa Versa te onderhouden tegen een betaling van variërend tussen de Sf. 0,50 en Sf. 1,50 voor die tijd. De eerste groep van personen die een houtenbus aangeschafte, waren: Guljar, Oedit Maharaj en Daulat van Saramacca.

Contacten met de andere plaatsen

Bij deze familie was het contact met andere personen van buiten Saramacca van bijzonder groot belang geweest. Reden te meer daar zijn familie via de 'bus-business' andere Hindustanen leerden kennen uit andere districten, zoals van Pad van Wanica, Commewijne, Kwatta, Blauwgrond en omgevingen.

Zijn broers en zusters (in totaal 13) waren verspreid uitgethuwelijk in bijna al de distrikten. Enkele belangrijke families uit die met klinkende namen waren: Kalloe, Bonella, Abhilakhmissier, Baidjoesing, Ardjoen, Mannoosing, Poeran, Tikai, Rewat en verder Ramautar, Chotkan, Charan, Gangadien enzovoorts.

Op zijn erf had de heer Sewpersad Gopal een eenvoudige Tempel gebouwd, waar hij elke ochtend naar vrede, geluk en zaligheid afsmeekte aan God. Zijn wens was om de nog niet afgebouwde Tempel in zijn omgeving mede te helpen afbouwen opdat een ieder uit de omgeving op regelmatige basis naar de Tempel kon gaan en vandaar uit een bijdrage kon leveren aan de verdere ontwikkeling van de Hindustaanse cultuur in de ruimste zin des woords.

André Loor

Hij was op 17 februari 1931 geboren in het toenmalig district Paramaribo en hij overleed op 10 december 2013 te Paramaribo. In Suriname en daarbuiten stond hij bekend als de Surinaamse Historicus, die op een eenvoudige manier een ieder kon boeien met zijn historische verhalen.

In hem verliest Suriname een deel van de Surinaamse geschiedenis.

De man die de Surinaamse geschiedenis met heel veel liefde overdroeg aan ons allen

(vervolg artikel)

George Ramjiawansingh deel 2

De bijdrage van George Ramjiawansingh op het gebied van Kunst en Cultuur

Relation – gifts

1993: Nederlands, Den Haag: Technical co-worker during an Art manifestation in the Grote kerk, 134 artist took part in this event.
2003: Hindustaanse Immigratie, the Lallarookh boat
Vanaf 2004: Kunstinstallatie (kinderboekenfestival)
2005: Designed artistic boat for the Martinie Anthorty in Suriname (Mas)
2006: Project Liefde in Nickerie
2007: Rotary (kunst installatie emblem)
2010: Art Installation at the HermitageMall

(Group and solo)

1976: Gallery Alon Suriname
1976: National Art Fair Suriname
1977: Het Park Suriname
1977: Cultural Centrum Nickerie Suriname
1978: Chung Fa Foei Kong Suriname
1979: Gallery Egi Du Suriname
1980: Hotel Torari Suriname
1981: Carifesta Barbados
1982: The Wild Coast Art Gallery Suriname
1983: UNESCO Suriname
1983: Carifesta Cuba
1984: University of The West Indies Trinidad
1984: Hotel Torarica Suriname
1985: Moengo School of Arts Suriname
1985: O.A.S. Museum of Modern Arts USA/ Washington
1985: Gallery Singh Suriname
1985: Institution de Culture Aruba
1986: Liberlas Curacao
1986: Unity True Culture Suriname
1986: Gallery Singh Suriname
1986: Gallery Puel Alkmaar Nederland
1986: Manual life Gallery Jamaica
1987: Cultural Centre Venezuela Suriname
1987: Commenmoration Du Groupe Jamaica
1987: Edna Manley School Jamaica
1987: Gallery Singh Suriname
1988: Gallery Upstairs, Downstairs Jamaica
1988: National Art Fair Suriname
1988: Wild Coast Art Movement Suriname
1988: Haiti Haiti
1989: National Art Fair Suriname
1989: Gallery Singh Suriname
1990: National Art Fair Suriname
1990: Gallery Singh Suriname
1990: Costa Rica Costa Rica
1990: Profiele het 10 Suriname
1991: Centro Estudios Brasileiros Suriname
1991: Art Expo '91 Suriname
1991: Het park Suriname
1992: Carifesta Trinidad
1992: Gallery Egi du Suriname
1992: Santo Domingo Biencale Santo Domingo
1993: Art Boutique Suriname
1993: Cayenne Franciase French Guyana
1993: National Art Fair Suriname
1994: National Art Fair Suriname
1994: Gallery Singh Suriname

Wordt vervolgt

Culturele Unie Suriname Met cultuur in haar pluraliteit komt singulariteit in identiteit

De Culturele Unie Suriname, afgekort de CUS, had in het afgelopen jaar, het cultureel werk met name in het kader van herdenking 140 jaar Hindustaanse Immigratie in handen en de viering van alle activiteiten die plaatsvonden in verband met het Jubileumjaar.

Voornamelijk droeg de CUS bij aan haar voorgenomen visie met betrekking tot cultuurbewoud en de uitdieping van de specifieke culturele uitingen en de tradities in Suriname.

Voor het jaar 2014 zijn de plannen al gereed met de reguliere- en bijzondere activiteiten.

EEN VROUW DIE IN STILTE HAAR BIJDRAGE LEVERDE

Stichting Bhásá heeft ook veel aandacht besteed aan personen die in het verleden een belangrijke rol vervuld hebben of hadden. Het gaat in deze om bepaalde rollen, die toen een belangrijke functie hebben gehad en hierdoor een belangrijk 'beweging' toegevoegd aan de cultuur. Daarvan zijn er interviews afgenomen die nu gepubliceerd worden. Eén daarvan is het interview met wijlen Mw. **Mahadei Jawahierkhan van Saramacca Peperhol.**

Wie was mw. Jawahierkhan Mahdei

Mw. Mahadei was geboren op 21 september 1919 in het district Saramacca. Haar vader was een zoon van een immigrant.

Op heel jonge leeftijd werd Mahadei uitgehuwelijkt aan Dores Jawahierkhan. Haar man was evenals velen van de nakomelingen van de immigranten, die landbouw uitoefenden. Naast het huishouden hielp Mahadei haar man in de landbouw. Echter, haar belangstelling ging uit naar een andere richting, namelijk: het leren stikken van kleren, voor zowel kinderen, ouderen als voor andere gemeenschappen, waaronder de Javanen.

Wat was er zo bijzonder aan Mahadei's rol

In feite zou je kunnen zeggen dat knippen en stikken van kleren, toen een alledaagse activiteit was bij de eenvoudige mensen en een normale zaak. Maar neen, het was geen normale aangelegenheid voor Mahadei. Knippen en stikken van kleren behoorde tot een specialisme. Mahadei was gespecialiseerd in het knippen en stikken van kleren speciaal voor de Hindustaanse gemeenschap. Om maar enkele voorbeelden te noemen: kleding voor de baby werd op een speciale manier gestikt met speciale motieven (nu onbekend bij velen in Suriname). Wanneer een kind geboren werd, moest de vrouw speciale kledij aantrekken en ermee bepaalde delen van haar lichaam wikkelen. (we praten over de ietwat oudere vrouwen uit die tijd en heel specifiek over de Hindustaanse vrouwen); Mahadei moest ook de Lahagá en jhullá stikken. Voor de pandits moest zij kurtá's vervaardigen met speciale motieven (nu nog trekken de pandits speciale kurtá's aan, wanneer zij bij iemand een 'dienst' doen).

Hiernaast was Mahadei gespecialiseerd in het knippen en stikken van kledij voor de Javaanse gemeenschap, zoals komprán, sáron en slendán.

Voor haar specialisatie genoot zij veel bekendheid in haar district.

(vervolg) Het verhaal van de familie Rashid Pierkhan

.....Tussen de zonen van Ilahi boterde het niet erg en daarom vroeg hun vader aan hen om apart te gaan Wonen. Hasanradja, de oudste, vertrok naar de Corantijnpolder, serie B, nummer 15 en/of 16; Aliraza verhuisde jaren daarna naar Serie A nummer 14. Rahiem, de jongste bleef op het erf van zijn Ouders wonen. Wanneer Ilahi de broers vroeg om te verhuizen, besloot Noer te vertrekken naar 'Suriname', Zoals, Paramaribo in Nickerie genoemd werd. Het gezin nam haar intrek in een erf woning aan de Prinsenstraat. Vooraan op het erf woonde de Politie man Kolader.

Aisha was toen zeven jaartjes jong, haar jongere broer Rashid was toen vijf. Ilahi en Zahooran reisden af naar Paramaribo en overreden Noer om met zijn gezin terug te keren naar Nickerie. In zijn geboorte district hield Noer het niet lang vol. Nog geen twee jaar later, in 1946, reisde hij opnieuw naar Paramaribo af. Hij kocht een perceel aan de Chistophel Kerstenstraat en bracht zijn gezin uit Nickerie. Ze reisden naar Paramaribo via de binnendoor verbinding. 'Dat bootje heette Lucky. Ze waren wel 48 uren lang onderweg geweest, dacht ik', vertelde Aisha. De meestopvallende bagage-stukken waren een naaimachine en een harmonium. Noer, Emmy, Aisha en Rashid werden opgevangen door Bela Soekhai. Hij woonde naast de Moskee aan de Kankantriestraat, op een steenworp afstand van Poelepantje, de landingsplaats van 'launch' die de binnendoor verbinding met Nickerie onderhield. Wanneer het gezin arriveerde, nam een jongetje Rashid onder zijn hoede. Het jongetje, een neef van Bela, heette Jansie Saliem en is ruim een jaar ouder dan Rashid. Hij woonde pal naast zijn oom. Net als alle jongens uit die tijd droegen ze korte broeken.

Noer en zijn gezin namen hun intrek op de zolder van 'huize' Bela. Hun spullen werden voorlopig opgeslagen. Er ontstond een hechte band tussen beide gezinnen. De vrouw van Bela Soekhai beschouwde Emmy als haar Khálá, of tante.

Bij Fateh Ghafoerkhan, de bevriende handelsreiziger, kon de familie ook altijd terecht voor hulp. Een tijdje later, toen Ilahi naar de stad kwam om erwten te kopen, had de vader van Bela Soekhai in dezelfde periode een perceel te koop aan de overkant waar ze woonden. Noer verkocht een stukje grond aan de Christophel Kerstenstraat en daar in de plaats kocht hij een duurder terrein aan de Kankantriestraat. Ilahi paste het verschil bij (Het gebied achter de Kankantriestraat was toen onbebouwd).

Noer spaarde wat geld en bouwde een huisje. Hij zette een winkeltje op en maakte in zijn vrije tijd muziek met een paar Vrienden. Voor die tijd maakte Noer furore door gelijktijdig te zingen en het bespelen van de harmonium. Intussen gingen de kinderen naar school aan de Wanicastraat. Aisha ging naar de Sint Jozef-meisjesschool en Rashid, netals zijn buurjongen Jansie saliem bezocht de Sint Jozef-jongensschool. Jansie vertelde dat ze (twee jongens) veel met elkaar samen optrokken. 'We speelden knikkers, soms 'joel'. Er was ook een soort knikkerspel naast een paal, dat men 'bonsbak' noemde; drijfstoel met een touw en 'bugru ston'. Al die spelletjes deden wij samen'. Op 19 juli 1948 kregen Aisha en Rashid er een zusje bij. Zij kreeg de naam Jane Saieda-banu. Het gezin werd op 22 november 1949 verder uitgebreid met een jongen, Mohammed Shahied Rahit. Zijn troetelnaam was Sonny. Hierna opende Noer een fotostudio naast de winkel en verhuurde een ruimte aan dokter Jessurun, die dagelijks een uur op dag basis zijn praktijk hield. Zijn hoofd kliniek stond aan de Zwartenhovenbrugstraat. De overbuurjongen Jansie Saliem hield de polikliniek van dr. Jessurun schoon, deed de deur open voor patiënten, en sloot de deur af na de spreekuren. De vier kinderen kregen er een broertje bij. Hij heette Mohamed Naushad Pierkhan en hij werd op 19 november 1952 geboren. Zijn troetelnaam was Fili. **Wordt vervolgd**

Nationale feest- en gedenkdagentot eind maart 2014

Datum	Nationale feestdag	gedenkdg
01-01-14	nieuwjaar	
13-01-14		Milád-Un-Nabi
14-01-14		Makar Sankránti
03-02-14		Vasant Pancami
03-02-14		Saraswati pujá
14-02-14		Mág-Snán
24-02-14		Swami Dayánand
25-02-14	Dag der Revolutie	
27-02-14		Mahá Shiv rátri
05-03-14		aswoensdag
16-03-14		Holiká dahan
17-03-14	Holi	Holi
31-03-14		Navrátri (09 dagen)